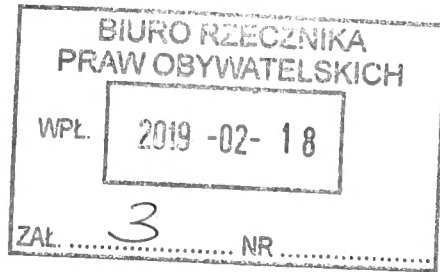

Ministerstwo Zdrowia
00-952 Warszawa
Miodowa 15
MDP.073.4.2019

Warszawa, 2019-02-18

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

INFORMACJA

Pismo

Załączniki:

- 1. Minister Zdrowia RPO.(3797435_3117189).pdf

Dokument nie zawiera podpisu

Podpis elektroniczny

Minister Zdrowia

Warszawa, 31 stycznia 2019

MDP.073.4.2019.JKU

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na pismo z 14 grudnia 2018 r. znak: V.7010.86.2018.ET dotyczące zajęcia stanowiska w związku z narastającym społecznym zaniepokojeniem związanym z doniesieniami medialnymi o zwiększającej się liczbie przypadków zachorowania na odrę, nierespektowania przez coraz większą grupę obywateli obowiązku szczepień ochronnych, w tym również aktualnej skali zjawiska, a także w sprawie działań i zamierzeń Ministra Zdrowia w kierunku zapewnienia profilaktyki chorób epidemicznych, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Na wstępie pragnę podziękować Panu Rzecznikowi za zrozumienie i wsparcie instytucji szczepień obowiązkowych w kontekście prawa krajowego oraz prawa do bezpieczeństwa publicznego obywateli.

Szczepienia gwarantują w najszerszym stopniu zdrowie populacyjne, a co za tym idzie bezpieczeństwo zdrowotne kraju. Obowiązek szczepienia powszechnego dzieci w Polsce dotyczy obecnie jedenastu chorób zakaźnych przeciwko, którym można zapobiegać właśnie poprzez szczepienia.

Spadek zachorowalności na choroby zakaźne w Polsce po wprowadzeniu kolejnych populacyjnych szczepień - przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu b w 1996 r., przeciwko *Haemophilus Influenzae* typu b w 2007 r., przeciwko pneumokokom w 2017 r. jest zauważalny epidemiologicznie i nie jest podważany społecznie.

Ruchy antyszczepionkowe podważają samą zasadność stosowania szczepień, określając je mianem trucizny, wywołującej poważne skutki uboczne. Wskazują, że szczepionki stosowane od 200 lat są nieskuteczne i stanowią archaiczne narzędzie do walki z chorobami zakaźnymi. W ocenie ruchów antyszczepionkowych organicznie zachorowalności na choroby zakaźne poprzez szczepienia nie jest jednak kontrargumentem do tezy o braku skuteczności szczepionek, powodowania autyzmu czy cukrzycy typu 2, oraz podstaw nieetycznego procesu produkcji szczepionek.

Ponadto, przekonanie, wśród przeciwników szczepień, o wolności wyboru w odniesieniu do prawa korzystania ze świadczeń medycznych udzielanych profilaktycznie dzieciom, rzutuje na zamkniętą postawę niektórych rodziców względem działań profilaktycznych, w tym również podawania na oddziale po urodzeniu noworodkowi witaminy D3 (uzupełnienie niedoboru witaminy) oraz witaminy K, w celu przeciwdziałania wystąpieniu krwotoku wewnętrznego. Często rodzice odpowiadają, od wykonania badania laboratoryjnego pozwalającego wykluczyć poważne choroby genetyczne (np. fenyloketonurię, hipotyreozę, mukowiscydozę).

Pragnę jednak podkreślić, że takie osoby podające w wątpliwość zasadność szczepień, stanowią znaczącą mniejszość w polskim społeczeństwie, co widoczne jest w poziomie wyszczepialności sięgającym powyżej 93%.

Postawy i opinie wobec szczepień ochronnych u dzieci były tematem badań opinii publicznej przez Centrum Badań Opinii Społecznej już w 2013 r. Jak wynika z przeprowadzonego badania Polacy w 2013 r. są generalnie, przychylnie nastawieni do szczepień ochronnych dzieci. Zdaniem zdecydowanej większości badanych (79%), szczepienie dzieci powoduje więcej dobrego niż złego. Ponadto wśród ankietowanych dominuje przekonanie, że dzięki szczepieniom wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje (82%), a ta forma profilaktyki jest najskuteczniejszym sposobem ochrony dzieci przed poważnymi chorobami (79%). To potwierdził raport Komisji Europejskiej z 2015 r.

Z kolei z raportu Komisji Europejskiej z 2018 r. wynika, że w 28. państwach członkowskich społeczne postrzeganie szczepionek jest w dużej mierze pozytywne. Szczepionki są ważne (90,0%), bezpieczne (82,8%), skuteczne (87,8%) i zgodne z przekonaniem religijnym (78,5%). Większość obywateli UE zgadza się również, że szczepionka MMR i szczepionka przeciwko grypie sezonowej są ważne i bezpieczne. W odniesieniu do roku 2015, badanie z 2018 r. wykazało, że zaufanie społeczne do szczepień w Polsce spadło:

– o 9,2% w zakresie ważności stosowania szczepionek u dzieci;

- o 7,3%, w zakresie oceny bezpieczeństwa;
- o 7,7% w zakresie skuteczności;
- 17,1% w zakresie oceny czy, szczepionki są zgodne z przekonaniem religijnym.

Wyniki badań mogą wskazywać, że na 28 krajów członkowskich, Polska znajduje się w śród krajów mających najmniej zaufania społecznego do szczepień.

Powyższemu stwierdzeniu przeczą zaprezentowane wyniki z badania opinii publicznej przeprowadzonego w 2018 r. (ISSN 2353-5822 Nr 9/2019) – Stosunek do szczepień ochronnych dzieci – przez Centrum Badań Opinii Społecznej. Badanie potwierdziło wzrost społecznego zaufania do szczepień, względem 2013 r. W badaniu tym większość Polaków uważa, że szczepienia są najskuteczniejszym sposobem ochrony dzieci przed poważnymi chorobami (93%), że szczepienie dzieci powoduje więcej dobrego niż złego (90%) oraz że szczepionki są bezpieczne (86%).

Odnosząc się do działań promocyjnych dotyczących obowiązkowych szczepień, uprzejmie informuję, że Główny Inspektor Sanitarny, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny i Minister Zdrowia podjęli intensywne działania na rzecz wsparcia szczepień ochronnych, do których przystąpiło kilku interesariuszy systemu ochrony zdrowia, w tym samorząd lekarski, samorząd pielęgniarek i położnych, instytuty badawcze, stowarzyszenia i towarzystwa naukowe oraz Rada Sanitarno-Epidemiologiczna.

W listopadzie 2018 r. Główny Inspektor Sanitarny wspólnie z Ministrem Edukacji Narodowej skierowali do dyrektorów szkół oraz rodziców list z apelem o docenienie wagi obowiązku zabezpieczenia dzieci przed skutkami zachorowań na choroby zakaźne. Główny Inspektor Sanitarny przekazał również organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej w całym kraju list skierowany do rodziców dzieci nieszczepionych, aby ponownie rozważyli możliwość realizacji bezpłatnych szczepień w celu wzmocnienia ochrony przed zachorowaniem na choroby zakaźne. Ponadto, Główny Inspektor Sanitarny realizuje liczne działania o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie szczepień ochronnych, m. in. od 2013 roku istnieje program pod hasłem: „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, którego adresatami są rodzice i opiekunowie dzieci oraz pracownicy ochrony zdrowia, w tym: lekarze rodzinni, lekarze pediatrzy, położne, pielęgniarki środowiskowe.

Na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego (gis.gov.pl/kategoria/zdrowie/profilaktyka/szczepienia/) oraz Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (szczepienia.pzh.gov.pl) dostępne

jest repozytorium wiedzy na temat profilaktyki chorób zakaźnych i korzyści zdrowotnych związanych ze szczepieniami, w tym w odniesieniu do sytuacji zwiększonego wskaźnika zapadalności na odrę. Główny Inspektorat Sanitarny jest w trakcie przygotowywania materiałów audiowizualnych poświęconych tematyce szczepień ochronnych. Obecnie informacje zamieszczone na stronie internetowej <https://szczepienia.gis.gov.pl/> są dodatkowo upowszechniane poprzez serwisy społecznościowe obsługiwane przez Główny Inspektorat Sanitarny, tj. Facebook oraz Twitter. W celu promocji szczepień ochronnych oraz dementowania nieprawdziwych i niepotwierdzonych informacji odnośnie rzekomej szkodliwości szczepień, Główny Inspektor Sanitarny, Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Rzecznik Prasowy Urzędu udzielali licznych wywiadów radiowych, telewizyjnych i prasowych. Główny Inspektorat Sanitarny zamieszcza również w mediach społecznościach infografiki oraz nagrania krótkich filmów edukacyjnych, z których aktualnie opublikowano jeden poświęcony: adjuwantom. Infografika edukacyjna dotycząca choroby Heinego-Medina opublikowana z okazji Światowego Dnia Walki z Polio dotarła do 110 tysięcy odbiorców. Kolejne filmy informacyjne dotyczące szczepień i chorób zakaźnych są w trakcie produkcji. Główny Inspektorat Sanitarny będzie kontynuował zapoczątkowane działania oraz aktywnie reagował na pojawiające się problemy. Ostatnie działania objęły:

1) Udział Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego w V Kongresie Zdrowia Publicznego, w dniach 6-7 grudnia 2018 r. W trakcie kongresu przygotowany był panel poświęcony szczepieniom ochronnym,

2) Ogólnopolski Dzień Szczepień 7 grudnia. Z okazji tego dnia Główny Inspektorat Sanitarny otworzył kampanię społeczną skierowaną do rodziców. Elementami kampanii są filmy edukacyjne z udziałem ekspertów oraz mam, artykuły edukacyjne skierowane do rodziców.

Ponadto, 29 września 2018 r. w Warszawie, odbyła się konferencja naukowa „Szczepienia Ochronne – jak zachęcić nieprzekonanych”, której organizatorem był Instytut Matki i Dziecka we współpracy z Ministerstwem Zdrowia. Podczas spotkania zostały poruszone najważniejsze zagadnienia dotyczące szczepień ochronnych, tj. ich bezpieczeństwo, rola i skuteczność w zapobieganiu chorobom zakaźnym, korzyści i ryzyka związane ze szczepieniem szczególnych grup pacjentów, zagrożenie pojawienia się chorób zakaźnych, które uważano za wyeliminowane oraz poprawa komunikacji interpersonalnej lekarz – pacjent. Materiały i prezentacje z konferencji zostały udostępnione dla osób zainteresowanych na stronie <http://www.imid.med.pl/pl/do-pobrania>

Szczegółowe i rzetelne informacje na temat szczepień są dostępne na stronie „szczepienia.info” <http://szczepienia.pzh.gov.pl/>, prowadzonej przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w Warszawie. Można tam znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące szczepień oraz informacje na temat chorób zakaźnych, którym zapobiega się przez szczepienia. Zamieszczone są tam również materiały edukacyjne m.in. ulotki, poradniki i infografiki.

Prowadzony przez NIZP-PZH portal Szczepienia.info (<http://szczepienia.pzh.gov.pl/>) stanowi jedną z największych internetowych baz wiedzy na temat szczepień w języku polskim. Szczepienia.info jako jedyny portal w Polsce jest członkiem podlegającej WHO sieci Vaccine Safety Network (VSN), która zrzesza wiarygodne strony internetowe poświęcone tematyce szczepień w różnych krajach. Portal wymieniany jest na międzynarodowej liście stron internetowych informujących o szczepieniach w sposób rzetelny i wiarygodny - m.in. obok takich instytucji jak CDC, PH England, Robert Koch Institute. Uzyskane zasięgi oglądalności strony Szczepienia.info wskazują, że w 2018 roku portal stanowił bardzo ważny głos w toczącej się w przestrzeni publicznej dyskusji na temat szczepień.

Monitorując, wraz z Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego, sytuację związaną ze zwiększoną zachorowalnością na odrę, wyjaśniam, że na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 753) szczepieniem przeciwko odrze objęte są dzieci i młodzież od 13 miesiąca życia do ukończenia 19 roku życia. W Programie Szczepień Ochronnych na 2019 r. określono dwudawkowy schemat szczepienia. Pierwsza dawka podstawowa szczepienia jest podawana w 2 r. ż, a dawka uzupełniająca w 6 r.ż. i w rocznikach starszych równolegle w 10 r. ż. Osoby nieszczepione lub niemające udokumentowanego szczepienia, bez względu na wiek, które przebywają w środowisku o niskim odsetku osób zaszczepionych oraz były lub mogą być narażone na styczność z osobą chorą lub podejrzaną o zachorowanie na odrę obejmuje się obecnie szczepieniem przeciwko odrze. Procedura zapobiegania odrze została określona w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 6 września 2016 r. w sprawie metody zapobiegania odrze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1418). Szybkie objęcie szczepieniami określonej grupy osób pozwala na efektywne wygaszenie ogniska zachorowań i stanowi podstawowe działanie w zakresie zapobiegania szerzeniu się choroby zakaźnej. Należy również nadmienić, że pilne podjęcie działań w zakresie wygaszenia ogniska odry jest również elementem innego

szerszego działania, gdyż Polska uczestniczy w realizowanym przez Światową Organizację Zdrowia programie eradykacji odrzy.

W związku z prawnym obowiązkiem szczepień przeciwko odrze i średnim stanem zaszczepienia populacji wynoszącym powyżej 93% Polska jest krajem, w którym bezpieczeństwo epidemiologiczne jest nadal wysokie. Zgodnie z danymi za rok 2017, opublikowanymi przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (NIZP-PZH) średni stan zaszczepienia przeciwko odrze dzieci w 2 r.ż wyniósł 94,0%. Liczba lub procent populacji, względem której jest podawana wyszczepialności przeciwko odrze dotyczy populacji objętej sprawozdaniami ze szczepień ochronnych w latach 2007-2017 w stosunku do liczby ludności według wieku. Tym samym, wśród dzieci objętych sprawozdaniami, urodzonych np. w 2007 r., które otrzymały drugą dawkę szczepienia, odsetek osób zaszczepionych wyniósł 99,8. Szczegółowe informacje statystyczne w zakresie wskaźników i liczby osób objętych szczepieniami obowiązkowymi przeciwko określonym chorobom zakaźnym zostały udostępnione na stronie internetowej przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny w biuletynie Szczepienia Ochronne w Polsce.

Obecnie nadzór nad chorobami zakaźnymi w Polsce sprawuje Główny Inspektorat Sanitarny. Pragnę wskazać, że zgodnie z art. 2 oraz art. 5 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2017 r., poz. 1261, z późn. zm.) do zakresu zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy m.in. prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych, w tym ustalanie zakresów i terminów szczepień ochronnych i sprawowanie nadzoru w tym zakresie, a także wydawanie zarządzeń i decyzji lub występowanie do innych organów o ich wydanie - w przypadkach określonych w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych. Zatem Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z art. 5 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji są uprawnione do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej obowiązku szczepień.

z upoważnienia Ministra Zdrowia Z poważaniem

Zbigniew Król

Podsekretarz Stanu

/dokument podpisany elektronicznie/